

Зоран Милошевић*

Институт за политичке студије Београд
zoran.milosevic@yandex.ru

ИЗГУБЉЕНА ДРЖАВНОСТ ВЛАШКЕ И ИДЕОЛОГИЈА РУМУНСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

Резиме

Кнежевина Влашка је држава која је постојала (приближно) од 1330. до 1895. године (дакле око 565 година). После Кримског рата окончаног 1856. године интегрисе се са делом Молдавије (Кнежевином) и том приликом се трансформишу у нову државу – Румунију. На тај начин, интеграције су за Кнежевину Влашку значиле и њен буквални нестанак као државног субјекта. Народ се асимилује у Румуне (у преводу – римске војнике), а Влаха данас налазимо само у Србији, где имају статус етничке заједнице.

Видимо, дакле, да су румунске интеграције довеле до важног геополитичког преображаја овог дела Балкана и Европе. Међутим, интеграциони пројекти Румуније овим нису окончани. Идеологија румунизма предвиђа интеграцију у државу Румуније и садашњу Републику Молдавију, делове Украјине, али и више држава са Балканског полуострва.

Кључне речи: Власи, Словени, Влашка кнежевина, асимилација, међународне интеграције, Румунија, румунизам, геополитика, социјалне технологије, Дакија

Иако је држава Влашка нестала, њен дух и дух њених становника Влада не да спокоја ни политичарима, ни неким верским службеницима, а ни научницима. Последњи „испад”, где се појавио дух Влада и Влашке, догодио се 2016. године године, када је поглавар Исламске заједнице БиХ, Хусеин Кавазовић, на једном скупу муслимана у Швајцарској одржао скандалозан говор

* Научни саветник, доктор социолошких наука. E-mail: zoran.milosevic@yandex.ru RIPS: <http://repositorijumips.rs/view/subjects/C11.html>

препун увреда у коме је Србе назвао Власима,⁴³⁰ а све због чињенице да су српске партије победиле у Сребреници. Закључак Кавазовића био је да се Власима не сме дозволити да владају Сребреницом. Зна се, наравно, да у Сребреници нема Влаха, већ да ту живе Срби.

Овде треба подсетити на неке историјске чињенице, тј. да су Срби у Аустроугарској монархији називани и Власима, тј. Влах је значило Србин и обрнуто,⁴³¹ али без увредљивог садржаја. Данашња „наука” босанскохерцеговачких муслимана извитоперила је одређене садржаје и, попут члана Академије наука БиХ Ибрахима Пашића, тврди да у БиХ до средине 19. века није било Срба и да су сви данашњи Срби некада били, заправо, Власи.⁴³² Иначе, упућенији аутори су током Средњег века Србе заиста називали на три начина: Србима, Власима и Рашанима. На пример, цар Фердинад II Србе је називао Србима или Рашанима, а потврђује Симеона Вратању за епископа „Влаха и Срба”. Адам Бацани, хрватски бан 1696. даје заштитну диплому српском народу између Купе и Уне (Банија) и назива га влашким или српским народом. Гроф Ђуро Зрињски, насељавајући Србе на своја имања око Гомирја, зове их 1602. године „Власима или Србима”.

У једном извештају Задарске надбискупије из 1760. године каже се за Србе: „илирски, влашки, словенски или српски народ!” Загребачки бискуп Игњатије Микулић населио је Србе на свом имању (Трепча, Банија) и 1688. године у Уговору их назива „Србима које обилно Власима зову”. Загребачки бискуп Б. Висковић, 23. јуна 1640. године, пише да треба протерати марчанског „српског епископа” Максима Петровића и поставити језуита Леваковића. На више места, у овом другом писму папском нунцију у Бечу, надбискупу Гаспару Матеју, он Србе зове „Власи или Срби”. Загребачки бискуп Л. Петретић (1648–1667) назива у неким својим донацијама и декретима Србе у Хрватској више

⁴³⁰ "Ne dajte da 'vlah' vlada Srebrenicom"?!, <https://www.rtvbn.com/3818975/kavazovic-vrijedjao-srbe-u-svajcarskoj-ne-dajte-da-vlah-vlada-srebrenicom> (24. 05. 2016).

⁴³¹ Босанскохерцеговачки муслимани појам „Влах” користе и за указивање да Срби нису аутохтоно становништво, те да немају шта да траже у БиХ. „Србима се, позивајући се на фалсификоване историјске чињенице, шаље политичка порука да су, за разлику од „староседелаца” Бошњака, „дођоши” влашког порекла и подстанари без икаквог корена на босанској земљи. У складу с тим, они немају права на било какву самосталну државну творевину на овом простору.” Види: Коља Бесаровић, Да се Власи не досете, Печат, бр. 547 <https://www.pecat.co.rs/2018/11/da-se-vlasi-ne-dosete/>

⁴³² Ibrahim Pašić: Bosanski Srbi su poreklom Vlasi, jezik su uzeli od "dobrih Bošnjana", Ibrahim Pašić: Bosanski Srbi su poreklom Vlasi, jezik su uzeli od "dobrih Bošnjana" (преузето 22. 07. 2024.)

пута само Србима, а некад „Власима или Србима”. У једном свом дугом извештају Дворском Савету од 21. априла 1662. године чак каже да су дошли из „Краљевине Србије”. За језик Срба у Вараждинском ђенералату каже: „српски језик, који се код нас влашки назива”.⁴³³

Насељене Србе у Словенији такође су звали Власима.⁴³⁴ Наиме, Ускоци Срби су се у 17. веку населили у Белој Крајини, у Словенији, и књига „Слава војводине Крањске” о вероисповести Ускока Влаха наводи следеће: Да су ови „Власи” – Срби, јасно се види по томе што им је патријарх у Пећи, и што poste заветни пост пред Светог Саву, који им је био први архиепископ.

О етничком пореклу православних „Влаха” на простору „хрватских земаља”, односно о „влашкој проблематици”, постоји обимна литература, која јасно доказује да је главном реч о „рашком”, тј. српском народу. Ипак, низ хрватских историчара, етнолога и других аутора и истраживача (како пре стотину и педесет година, тако и данас), порицао је искључиво, па и делимично српско порекло „Влаха”, док највећи број избегава да се бави тим питањем, настављајући да „влаши” Србе.⁴³⁵

Матија Петар Катанчић, фрањевац и „први хрватски археолог”, један је у низу католичких Срба, „постхумно” похрваћен, пре свега због његових научних домета. На измаку 18. века, у једном од својих најупечатљивијих радова, недвосмислено се оградио од хрватства, а у вези српског имена каже: „Веома је уобичајено да наши Илири себе називају Србљима, не само они који живе у Србији, него и у целом Илирику, па чак и Дацији, нарочито они који следе закон грчке цркве, а најпрепознатљивији су по томе што себе зову Србљи, Србљани”.⁴³⁶ У вези свог порекла и о влашком имену каже: „Хрвати, ово причам по свом знању, нас Трачане Илире, који се од њих знатно разликујемо по дијалекту, све зову Власима”. У продужетку књиге поново је нагласио да се „Срби грчког закона” каткад погрешно називају „Власима”, истичући да су

⁴³³ Из Књиге: Досељавање Срба у Хрватску и Далмацију,

⁴³⁴ Јанез Вајкард Валвазор, *Слава војводине Крањске*, Талија, Ниш, 2024.

⁴³⁵ Дарио Кршић, Улога хрватских митологема у генерисању србофобије: Хрватска као „предзиће хришћанства” и Срби као „Власи”, *Политичка ревија*, бр. 1, 2021, стр. 92.

⁴³⁶ Katancsich, Math. Petro Pannonio. 1798. De Istro eiusque adcolis commentatio: in qua autochtones Illyrii ex genere Thracio advenae item apud Illyrios a primis Rerumpublicarum temporibus ad nostram usque aetatem praesertim quod originem linguam et literaturam eorumdem spectat deducuntur. Budaе: Typis regiae Universitatis Pestinensis. 1798, str. 217-218. Према Дарио Кршић, Улога хрватских митологема у генерисању србофобије: Хрватска као „предзиће хришћанства” и Срби као „Власи”, *Политичка ревија*, бр. 1, 2021, стр. 93.

Рашани потомци Трачана, што имплицира да је и себе сматрао припадником српског народа.

Радослав Грујић у „Апологији српскога народа у Хрватској и Славонији” објашњава: „По томе ове славенизиране Влахе романскога порекла ваља добро разликовати од такозвани Влаха, који беху прави Срби и српског порекла, као што их разликују и историјски споменици; јер оне прве досељенике у Хрватску и Далмацију, током XIV и XV века називају ти споменици искључиво само: Volachi, Vlachi, Valaci, Olachi, Murlachi, Morlachi и Morolaci, дочим за ове потоње такозване Влахе или Србе споменици често кажу: Valachi sive Rasciani, Rasciani vulgo Valachi, Morlachi o Serviani, штавише, врло често и само: Serviani seu Rasciani, или само Serviani и само Rasciani”.⁴³⁷

Један од најутицајнијих хрватских историчара Фердо Шишић, у књизи „Хрватска повијест” из 1908. године, у обимној фусноти концизно објашњава термин „Влах”, као и изворе који потврђују српско порекло овог етноса. На почетку каже: „У споменицима XVI., XVII. и XVIII. вијека наводе се из Босне досељени Срби редовито под именом Власи (gens Valachorum, das walachische Volk)”.⁴³⁸

КНЕЖЕВИНА ВЛАШКА И ВЛАСИ

Крајем XV века последње независне хришћанске државе на Балканском полуострву биле су Мађарска и кнежевине Молдавија и Влашка. Године 1526. Мађарско краљевство с дели између Турака и Аустријанаца, а Дунавске кнежевине (како су називали Влашку и Молдавију) се и даље боре. Кнез Молдавије Стефан III Велики и његов колега по титули Влад(ислав)⁴³⁹ III Цепеш, познатији по књижевном лику Дракуле, наносе Османлијама бројне поразе и

⁴³⁷ Радослав Грујић, *Апологија српскога народа у Хрватској и Славонији*, Просвета/Баштина, Београд, 1989. стр. 54.

⁴³⁸ Šišić, Ferdo. 1908. *Hrvatska povijest. Drugi dio: od godine 1526. do godine 1790.* Zagreb: Matica hrvatska, str. 162.; Упор.: Šišić, Ferdo. 1944. *Poviest Hrvata za kraljeva iz doma Arpadovića: 1102-1301.* Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.

⁴³⁹ Морамо обратити пажњу на случајно или намерно фалсификовање имена елите Влашке и Молдавске кнежевине. Истина је, дакле, да Влад Цепеш – Дракула није био „Влад” него Владислав, Раду – Радослав, Бранковјани су били Бранковићи, а Попеску – Поповићи... Тако се словенско-српски карактер Влашке и Молдавије представља као румунски.

чувају независност својих држава. Османлије су тек у XVIII веку успеле да потчине Влашку, док ће Молдавију између себе поделити Аустријанци и Руси.⁴⁴⁰

Ипак, да се подсетимо неких историјских чињеница.

Кнежевина Влашка је држава која је постојала (приближно) од 1330. до 1895. године (дакле око 565 година). После Кримског рата окончаног 1856. године, интегрише се са делом Молдавије (Кнежевином) и том приликом се и мења име државе у Румунија, а народ се асимилије у Румуне. На тај начин, интеграције за Кнежевину Влашку значиле су и њен буквални крај као државног субјекта. Народ се асимилије у Румуне, а Влахе данас налазимо само у Србији, где имају статус етничке заједнице.⁴⁴¹ Видимо, дакле, да су румунске интеграције довеле до важног геополитичког преображаја овог дела Балкана и Европе.

Према Херодоту и другим античким изворима (код нас Милоша С. Милојевића) територију данашње Румуније, а некадашње Дакије, насељавали су Дачани који су били део Фракијаца (Трачана).⁴⁴² Другим речима, несумњиво део Словена, а за пажљивије истраживаче, ти Словени су углавном били Срби и њихова етничка доминација завршавала се у Брандбуршким шумама (данашња Немачка), чији су остаци Лужички Срби.

Године 119. Дакију заузимају војници Римске империје, који ту стварају и своју границу (лат. *limes*) од Дунава до реке Рукар на Карпатима, да би скретала ка реци Олт. Године 271. Римљани су напустили регион. Ипак, прва романизација становништва забележена је управо у поменутом периоду до 119. до 271. године (152 године), а касније поделом Римске империје романизацијом се бавио Источни део империје (Византија) која је владала овим земљама током 5. и 6. века. Романизација је значила и усвајање од Дачана доста речи својих господара, што ће касније имати важну улогу у промени идентитета становништва.

Током раног Средњег века (конкретно већ у 6. веку), на територији будуће Влашке кнежевине формира се словенска држава (кнежевина), коју византијски

⁴⁴⁰ Какие народы устояли перед Османской империей?, <https://dzen.ru/a/ZkG3Qp9PdTq3x3xx> (преузето 15. 6. 2024)

⁴⁴¹ Види: Миша Стојадиновић, Драган Траиловић, Власи као етничка група у Србији, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр. 234 – 249.

⁴⁴² О томе да су Срби Трачани и обрнуто видети: Илија Петровић, Ко су Власи а ко су Румуни, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр. 172.

историчар из тог века, Менандр, спомиње и наводи да њоме влада словенски владар по имену Даврит (други аутори наводе да се звао Доврат).

Потом Влашка улази у састав Првог бугарског царства, од 681. године све до мађарских освајања (9. век). За територију Влашке, у то време, дакле, боре се Мађари, Бугари и Византија. Ипак, у том хаосу историчари бележе да су локалне војводе и кнежеви успели да формирају државу и истисну освајаче.

Први влашки војвода у писаним документима јесте **Љутивој** (1272) који је владао земљама са обе стране Карпата (и делом Трансилваније, тј. Ердеља). У то време слаби мађарска држава династије Арпада, што је отворило пут уједињењу влашких земаља и стицање независности од Мађара.

Кнежевину Влашку ствара Бесараб I,⁴⁴³ узевши земље са обе стране реке Олт 1310. године. У сваком случају његови наследници су имали словенска имена и одржавали су веома блиске односе са Србијом, тј. племством из Србије и српских земаља.

Крајем 14. века војска Османске империје излази на Дунав и почиње да упада у Влашку. Борбе трају са промењивом предношћу, те је Мирча Стари склопио мировни споразум са Османлијама, предавши два важна града. Ови градови остају делом Османске империје све до 1829. године.

Влашка за време владавине Мирче Старог

⁴⁴³ Отац Бесараба звао се Тихомир или Тугомир, сматрао се првим независним влашким војводом, иако народна легенда говори о Радету (Раду) Црном војводи као митском оснивачу лозе влашких војвода. Види: Петар Скок, Румунске паралеле зидању Скадра, *Гласник скопског ученог друштва*, Скопље, 1929, стр. 221 – 240.

Период нестабилности продужио се све до владавине Радослава (Радула) IV, који је успео да постигне компромис са локаном елитом, што је значило и да се Влашка потчињава Османској империји, у најблажој могућој форми, плаћањем годишњег данка (1525).

Влашка (зелена боја) крајем XVI века

Током 12. века Михај Храбри ступа на трон 1593. године и успева да обнови границе древне Дакије, а после његове смрти Влашку окупира пољска армија, која је држала регион све до 1602. године. Потом се обнавља утицај Османлија, који премештају главни град из Букурешта у Трговиште (ближе граници Османске империје), који у Влашку насељавају Грке и друге народе потчињене себи. То је значило и умањење утицаја домаће елите.

У сваком случају, доласком Матеја Бесараба на власт у Влашкој омогућен је дужи период мира (1632–1654), а каснији владари стварају савезе са владарима Молдавије и Трансилваније и успешно одржавају аутономију државе од Османлија.

Током 17. века и Великог турског рата за Влашку почињу да се интересују Хабзбурзи. Константин Бранковић (1688–1714), према румунској транскрипцији *Бранковјани*, у то време влада Влашком. Овај период се поклапа са културним уздизањем Русије под царем Петром I Великим. Наравно, влашки владар је био свим срцем уз Русију, што га је коштало живота. Султан Ахмед III наређује да га убију и лише трона. Слично пролази и наследник Константина Бранковића.

Да би спречили да становници Дунавских кнежевина (Влашке и Молдавије) сами бирају своје кнежеве, Османлије почињу да намећу као владаре Грке фанариоте. Лојалност фанариота Османлијама није одвратила Русију,

Хабзбуршку монархију и друге да гледају на Дунавске кнежевине и делују унутар њих. После 1768. године Влашка прелази под власт Руса. Они су од 1774. године имали право да штите локално православно становништво и тако умањују власт Османлија, али и Хабзбурга (1789).

После потписивања Букурештанског мира 1812. године Влашка добија стратешки значај за већину европских држава које су желеле да спрече руску експанзију и спајање са Србима, односно – Србијом. Западне државе отварају у Букурешту представништва и започиње свеколики (економски, културни и политички) утицај Европе у Влашкој кнежевини.

ОД ВЛАШКЕ ДО РУМУНИЈЕ – РУМУНСКА ИНТЕГРАЦИОНА ИДЕЈА

Законодавна скупштина Влашке, 1837. године

Почетак 19. века обележавају нови преокрети и револуције, како против Османске империје, тако и унутар саме Влашке. Углавном, Османска империја ликвидира фанариотску владу Влашке, али новог кнеза, Григорија IV Гика свргавају Руси током Руско-турског рата (1828–1829).

Последица рата је да се са Адрианопољским мировним споразумом, из 1829. године, Дунавским кнежевинама даје аутономија и враћају Бреила, Џурџу и Турн-Мегуреле. У оквиру тога обнавља се влашка армија (1831), али и много другог што је омогућило убрзанији развој кнежевина.⁴⁴⁴

Упоредо са овим не мирује ни Запад. Револуционари, надахнути Француском револуцијом, делују и у Влашкој и почињу да шире окултне (масонске) идеје, али и рану верзију румунске заставе и румунских интеграција. Почетком 1840. године у Влашкој расте револуционарно расположење, посебно

⁴⁴⁴ Опширније: Миодраг Д. Перић, Геополитичке тежње Румуније ка североисточној Србији и национални идентитет Влаха од краја седамдесетих година 19. века до данас, *Политичка ревија*, бр. 2, 2021, стр. 295 – 310.

међу младим официрима и тајним друштвима. Планира се револуција ради свргавања легалне власти. Покушан је државни удар који је и успео 11-12. јуна 1848. године, при чему се образује Привремена влада. Револуционари делују у смеру русофобије. Османлије реагују и заједно са руском војском гуше побуну и протерују револуционаре.

Међутим, после **Кримског рата (1853–1856), који је Русија изгубила, Дунавске кнежевине се предају под заједнички патронат Османској империји и Конгресу великих европских држава (Велике Британије, Француске, Краљевства Сардиније, Аустријске империје, Прусије и делимично Русије).**

Пораз Русије у Кримском рату ослобађа простор за деловање уједињене западне Европе и 1859. формирају савез Влашке и (дела) Молдавије. Кнез постаје масон Александар Јоан Куза који се 1861. проглашава кнезом уједињене Румуније, а 1866. Румунија добија краља, Немца Карла I, који је 1881. године Румунију прогласио за краљевину.

Данас Влашко књажеводство не постоји, односно држава Влашка је ишчезла са мапе, интегрисана је у нову државу – Румунију, а Власи постају Румуни.⁴⁴⁵ Пошто све до појаве династије Хоенцолерна Румуни и Румунија нису имали ни кнеза, ни краља ни цара, па према методологији ни средњовековну историју, ваља разјаснити овај пројекат. Наиме, династија Хоенцолерна је немачка династија и нема никакве „румунске” корене. Самим тим се поставља под упитник читава новија румунска династичка историја од 1881. године, али и румунски идентитет.

О овој династији на званичној страници Хоенцолерна се може наћи следеће: „Породица Хоенцолерн води порекло из области око града Хехингена у Швабији, из 11. века. Они су узели име по замку Бург Хоенцолерн близу горепоменог града, који је био дом њихових предака. Кућа се поделила на две гране, оне у римокатоличкој Швабији и оне у протестантској Франконији. Швапска грана владала је простором око Хечингена до њиховог могућег изумирања 1869. године. Франконијска грана била је релативно успешнија. Гране франконијске линије попеле су се на трон Бранденбурга 1415. и трон војводе Пруске 1525. године. Унија ове две франконијске линије 1618. дозволила је стварање Краљевства Пруске 1701, државе која је водила уједињење Немачке

⁴⁴⁵ Види: Зоран Милошевић, Румынизам, Молдавија и Србија, *Румынски експанзионизам вчера и сасиодна*, Материали Междунородној научно-практичкој конференцији „100-летие аннекси Бессарабии Румынией”. – Тирасполь : Институт социално-политических исследований и регионального развития, 2018. – стр. 41–50.

и стварање **Немачког царства** 1871. године. Фамилија Хоенцолерн је абдицирала са немачког трона 1918. године. Један огранак швапске гране, Хоенцолерн-Сигмаринген, владао је Румунијом у периоду 1866–1947 (кнез 1866–1881 и краљеви 1881–1947)⁴⁴⁶. Другим речима, ни данашња Румунија и данашњи Румуни немају своју етничку династију (а није ни могуће је имати, јер није било ни Румуна), већ немачку, која је у једном периоду владала овом државом и народом.

Ко су били средњовековни владари Влашке и који народ је живео на територији ове државе?

Почећемо са једном румунском монографијом, аутора Илија Барбулескуа, иностраног члана Српске краљевске академије.

Године 1904. појављује се књига Илија Барбулескуа (преминуо 1945.), која је четири године касније преведена на српски и објављена под насловом „Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна”. Књигу је превео Светислав Илић. Године 1914. Барбулеску постаје дописни члан Српске краљевске академије. Књига је за данашњег читаоца веома интересантна, а на крају и интригантна, јер се доста противи данашњем виђењу Румуније, румунизма и Румуна.

Илије Барбулеску

Барбулеску каже о својој књизи следеће: „Сем тога та политика зближавања са Србима, за коју се ми овде тако заузимамо, налази свог ослоња не само у садашњим интересима Румуније и румунизма, него и свог корена у далекој историјској прошлости, у нашим старим економским и душевним

⁴⁴⁶ Хоенцолерн, званична страница:

<https://web.archive.org/web/20210417055531/https://www.hohenzollern-orte.de/zeitreise/>

везама, нарочито са Србима.⁴⁴⁷ **Шта је то, дакле, било у прошлости што је повезивало Србе и данашње Румуне?**

Према Барбулескуу, то је ћирилица, црквено-словенски језик и заједничка култура (са Србима и Бугарима), која је преовладавала све до краја XVII и почетка XVIII века и са друге стране Дунава (Влашка, Ердељ, Молдавија).⁴⁴⁸ Константин Јирчек уводи појам румунско-словенски језик.⁴⁴⁹ То је време када се код новонастајућег народа Румуна, социјалним технологијама, почиње да меша име Срба и Бугара (који су тада говорили један језик),⁴⁵⁰ тако да то сведочи да се диференцијација на посебне народе у Влашкој није одвијала до тог времена.

Истовремено, може се говорити да се почетком XVII века препознаје влашка народност, али не и румунска. У једној повељи коју је издао војвода Јеремија Могила у Јашиу године 1603. (Arch. Ist. 117) наводи се следеће: „дали смо овај лист господства ми оцу и молабнику нашем игуману св. Манастира Побрата и старешинама села Валени, и ког да буде дозван у то село: био Рус или Молдавац, био Маџар или Србин, или Влах, или ма које народности био”.⁴⁵¹

Посебна прича је **о владарима Влашке**. У сваком случају владарска имена која су позната нису румунска. Барбулеску каже да су у XIII веку војводствима Влашком и Молдавијом владале војводе **Љутивој** и **Сенслав** (очигледно словенска имена), а сада то називају румунским територијама. У то време Словени (Срби) су владали својим територијама, тј, земљом коју су насељавали Срби и логично је да су из својих редова бирали и војводе и кнежеве, касније краљеве и царева. Такође, Барбулеску наводи да је у Дунавским кнежевинама било више Срба него Бугара.⁴⁵² Сас Рајерсдорф у свом путопису из 1541. године помиње да у Молдавији живе Малоруси, Срби, Сармати, Јермени, Бугари и Татари. Ни спомена о некаквим Румунима.⁴⁵³ Према Барбулескуу, период од XIV до XVII у Дунавским кнежевинама је **словенски**

⁴⁴⁷ Илије Барбулеску, Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна, Београд, 1908, стр. 75.

⁴⁴⁸ Исто, 77.

⁴⁴⁹ Илије Барбулеску, Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна, стр. 77.

⁴⁵⁰ Јово Бајић, Бугарски национални покрет и Срби(ја) у деветнаестом веку, у зборнику: Српско-бугарски односи – питања сарадње и перспектива, приредио Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2024, стр. 14.

⁴⁵¹ Илије Барбулеску, Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна, Београд, 1908, стр. 78.

⁴⁵² Исто, стр. 90.

⁴⁵³ Исто, стр. 91.

период, када је и елита и већи део становништва говорило словенским језиком и писало ћирилицом.⁴⁵⁴

Барбулеску наводи да је словенство у Влашкој ојачало крајем XIII века, тачније од 1274. године, када војвода Олтеније **Љутивој** (обратити пажњу на име – прим. аут.) удаје ћерку за краља Србије Стевана Милутина.⁴⁵⁵ Доцније Александар Басараба, господар Влашке, удаје своју ћерку за Вукашина будућег краља Србије и оца српског јунака Краљевића Марка. У години 1381. Раду Негру (овде се ради о скраћивању и румунизацији имена, јер се Раду, заправо, **звао Радослав**, син Александра Басарабе) узима за жену ћерку или унуку кнеза Лазара, оног Лазара коме је током Косовске битке помагао са војском господар Влашке Мирча Велики.⁴⁵⁶

Барбул, бан Крајове, био је ожењен Српкињом Негославом, која је живела час у Олтенији (Влашкој), час у Србији. Године 1504. Радул Велики, господар Влашке жени свог синовца, опет једног Крајовљанина, Првула, ћерком Србина Јакшића из српске властееоске породице; оног Јакшића, који доцније убија Миху војводу у Сибињу.

Познати оснивач манастира Арцеша, Негое Басараба, почетком XVI века, жени се Српкињом Деспином, ћерком деспота српског Јована Бранковића.⁴⁵⁷ У повељи коју је издао Михаило Витез 1592. године даје повластице неком Николи из Влашке, а и запису из Мехединаца године 1595. године. Опет у Време Михаила Витеза видимо да Срби живе у Чернецу, као и да је бан Крајове био Ђорђе Рац, такође Србин.

Нешто касније, за време Матеје Басарабе који доводи Србе из Босне и из других места да сређују словенске црквене књиге, видимо да има Србин Вучина, велики часник. И да не дужимо, из пописа који даје Барбулеску види се да у Влашкој владају Срби и да су поред владара његови сарадници и по државним и по црквеним питањима Срби. Владари Влашке женили су своје синове Српкињама, односно удавали своје кћери за племиће из Србије, а не из Бугарске итд., што много говори.

Србофобију (антисрбизам) у Влашкој почели су да развијају римокатолици, како сведочи Барбулеску већ од XV века, када постају политичка сила у друштву.⁴⁵⁸ Србофобију тог времена у Влашкој предводио је

⁴⁵⁴ Исто, стр. 94.

⁴⁵⁵ Исто, стр. 95.

⁴⁵⁶ Исто.

⁴⁵⁷ Исто, стр. 96.

⁴⁵⁸ Исто, стр. 105.

Миха Зли, војвода влашки – такође српског корена, коме је мета била породица Првуловића, а која је била у блиским родбинским односима са Јакшићима. Зна се из старих извора, сведочи Барбулеску, да се Зли светио Првуловићима тукући их када је имао прилику и да је секао носеве монасима (Србима) које је затицао на имању Првуловића. Такође у том периоду започиње борба и против владајућег језика током XXVI и XVII века, којег су србофоби сматрали српским, иако је он био тада и језик Бугара и Руса.⁴⁵⁹ У то доба, инспирисани новцем и идеологијом језуита, србофобија добија замаха и умногоме је била слична данашњој коју води колективни Запад против не само Срба, него и Руса. Пошто су до тада Срби имали велики углед као мудри људи започиње омаловажавање њихове мудрости, пре свега исмевањем, затим преко заједљивих анегдота у којима су Срби били увек глупи и прости, а касније се прешло и на физичке ликвидације истакнутих Срба.

Да је становништво Влашке, односно данашње Румуније словенско, тврди и познати српски истраживач Јован Пејин. Он у предговору књизи „Власи” пише: „Од 15. до 17. века стално су текле сеобе преко Дунава у Влашку где је створена етничка симбиоза, тако да од Баната до Црног Мора, линијом запад-исток имамо романизовано словенско становништво или етнички комплекс балканских и дачких Словена!”⁴⁶⁰ Наравно, постоји и бројна убедљива литература да су Дачани – Срби, па чак и данас поједини румунски интелектуалци желе да одбаце румунизам и врате државни брод на идеје Дакије и Дачана. У данашњој Румунији, бројне заједнице за себе истичу да су етнички Срби (Хуцули, Шопи...). „Посебно је занимљива група у Олтенији и Малој Влашкој о којој нико не води рачуна, која говори шопским наречјем и за себе често кажу да су Срби.”⁴⁶¹

У невеликој књизи „Власи” – елаборату ОЗНА-е из 1948–1949. године казује се да се асимилација Срба у Ерделју, Молдавији и другим крајевима данашње Румуније одвијала у два периода од 15. до 19. века и од 19. века до данас (а на територији данашње Србије „власењем” Срба).⁴⁶² Тако се, дакле, дошло до тога да је српско-словенско становништво Влашке и Молдавије изгубило свој народни идентитет и усвојило румунски.

⁴⁵⁹ Исто, стр. 107.

⁴⁶⁰ Јован Пејин, Предговор приређивача, у *Власи*, Елаборат ОЗН-е 1948-1949. године, приредили Јован Пејин и Милорад Средојевић, Хришћанска мисао, Београд, 2012, стр. 9.

⁴⁶¹ Исто, стр. 11

⁴⁶² *Власи*, Елаборат ОЗН-е 1948-1949. године, стр. 27.

ВЛАШКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

Барбулеску, како смо већ, подсетили, тврди да је утицај Срба у Дунавским кнежевинама порастао почевши од XII века. На пример, Александар војвода (влашки) Светог Саву назива „Сава Србин, отац наш“!⁴⁶³ И за време Мирче Старог Срби су уређивали цркву и били доминантни монаси и свештеници у Влашкој, а заузимали су и положаје митрополита.

Провинција Дакија је, према сачуваним документима, у црквеној организацији припадала Илирику, односно архиепископији у Сирмијуму (Сремска Митровица), а од почетка 5. века Солуну. Наредна два века припадају чувеној архиепископији Јустинијани Прими (седиште у Царичином граду код Лебана у Србији). Затим следи подређеност Охридској архиепископији која је потпадала под српску власт од половине 10. века па до 1019. године, а од тада је средиште целокупног српског народа.⁴⁶⁴

Неки српски аутори сматрају да је отац влашке духовности монах Никодим (Грчић) Прилепски и Тисмански⁴⁶⁵, блиски рођак кнеза Лазара Хребелановића. Никодим је послат у Влашку где је подигао бројне манастире (чак му је и угарски краљ Жигмунд помагао и прешао у православље).

Свети Никодим Тисмански, познат је и као Никодим Освећени, тј. Никодим Грчић. Родом је из Прилепца у Косовском Поморављу. Иначе је био рођак кнеза Лазара и био је његов духовни отац. Основао је и Манастир Тисмана, који се данас налази у Румунији, поред Дунава и преко пута српске границе.

Српски историчар и академик Ђорђе Спасе Радојичић који се бавио српском средњевековном историјом сматра да је Свети Никодим рођен у месту Прилепац у близини Новог Брда на Косову, родном месту кнеза Лазара, са којим је био у сродству. Том чињеницом објашњава да је кнез Лазар изабрао Никодима да учествује у решавању спора између Српске православне цркве и Цариградске патријаршије, као и чињеницу да је Лазар финансирао изградњу манастира са обе стране Дунава. Преподобни Никодим је преминуо 26. децембра 1406. године у Манастиру Тисмана, где је и сахрањен. Православни румунски народ поштује преподобног Никодима, као свог светитеља, називајући га „Никодим Освећени“.

⁴⁶³ Илије Барбулеску, Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна., стр. 109.

⁴⁶⁴ Томо Смиљанић-Брадина, *Путем Светог Саве*, Црква и живот, Скопље, 1924, стр. 10.

⁴⁶⁵ Види: Јустин Поповић. „Житија светих 26. децембар”. svetosavlje.org. Архивирано из оригинала на датум 09. 11. 2013. Приступљено 8. 11. 2013.

У Манастиру Тисман се сваке године, 26. децембра окупљају верници из целе околине.

Свети архијерејски синод Српске православне цркве је 1986. године објавио књигу „Србљак” у којој се налазе службе посвећене овом светитељу које се певају на великом вечерњем, на јутрењу и на литургији. Ове службе су преведене са румунског језика. Служба посвећена Светом Никодиму се у црквама одржава 26. децембра (осим недељом када се преноси у неки други дан). У храмовима који су посвећени Светом Никодиму, пева се заједно са васкршњом службом и службом Светих Отаца.

У влашке земље монах Никодим је дошао из источне Србије за време Владислава – Влајка I (1346–1377) и ту је, заједно са другим монасима основао Манастир Водицу на Дунаву, недалеко од Турн Северина. Сачувана је хрисовуља Владислава – Влајка I на црквенословенском језику. Никодим је на пергаменту преписао у српској редакцији црквенословенског језика Четворојеванђеље, украшено вињетама и иницијалима, а неки аутори су га сматрали и првенцем словенске писмености у „румунским земљама”.⁴⁶⁶

Осим реченог, Свети Никодим ослободио је Влашку од ромејског клерикализма и саградио у њој манастире Водицу, Тисману и Прислоп.

Свети Никодим Тисмански, оснивач влашке духовности

⁴⁶⁶ Илија М. Живанчевић, Срби и Румуни, *Гласник Југословенског професорског друштва*, септембар 1937, књ. XVIII, 1, стр. 262.

Овде треба рећи да малобројни аутори који се баве Кнежевином Влашком истичу примарност словенске прошлости, те да је постојала **Влашка православна црква** коју су водили Срби – Словени. Треба напоменути да је већина становника Влашке примила хришћанство (процес је завршен током 9. и 10. века), те да је коришћен црквенословенски језик у литургији. Црквенословенски језик је све до средине 18. века био и званични језик цркве и државне администрације.

Тако Николај Михаилович Гергелук, са Черновицког националног универзитета у Украјини, пише да се у Дакији (територија данашње Румуније) од IV века успоставља црква која је потчињена Сремској Митровици (Сирмиуму), где је било седиште Панонске цркве,⁴⁶⁷ те се сматра да је Свети Сава узео за првог српског патријарха монаха из Митровице, како би показао континуитет Панонске и Српске цркве. После разарања Сирмиума од стране Хуна у V веку, црква Дакије је потчињена архиепископу солунском, у тадашњем српском граду Солуну.⁴⁶⁸

Крајем XIII века Охридска архиепископија је имала под својом влашћу **11 епископија**, и то: Охридску, Костурску, Деволску, Главничку, Канинску, Пелагонијску (Битољ), Мегленску, Сланицу, Гребенску, Струмичку и Влашку.⁴⁶⁹ Влашка је била под влашћу Охридске архиепископије све до половине XVIII века.⁴⁷⁰ Међутим, према Ђорђу Бранковићу, Свети Сава је основао **12 архијерејских престола** (за ширење православне вере међу Србима), па тако и на подручју данашње Румуније, где није било никаквих Румуна.⁴⁷¹

Даља судбина Влашке православне цркве (митрополије) била је таква да је мењала канонску потчињеност, сходно политичким приликама. Гергелук наводи да је Влашка од 865. па до 1018. била у саставу Охридске архиепископије, затим је од 1234–1393. потчињена Трновском патријархату у Бугарској. Када је Влашка постала самостална држава **1359. године** дошло је до

⁴⁶⁷ О томе видети: Филарет, архиепископ Черноговски, Святыя южныхъ славянь. Черниговъ, 1865. стр. II, спомиње се Евсевиј, епископ панонски (трећи век)

⁴⁶⁸ Гергелук Николај Михайлович, Православная церковь Валахии: от славянской колыбели к великой румынии, *Гуманитарные науки*, № 7-8, 2013, стр. 6.

⁴⁶⁹ Марија Јанковић, *Епископије и митрополије Српске цркве у средњем веку*, Историјски институт – Народна књига, Београд, 1985, стр. 61.

⁴⁷⁰ Јован Радонић, *Римска курија и јужнословенске земље од XVI до XIX века*, *Catena mundi*, Београд, 2018, стр. 208.

⁴⁷¹ Ђорђе Бранковић, *Хроника Словена Илирика, Горње Мезије и Доње Мезије*, Прометеј, Нови Сад, 1994, стр. 32.

промене и црквеног устројства и потчињена је Константинопољу који је наметао грчке владике и грчки језик непознат народу.

Јован Пејин наводи да је **Влашка православна црква од 1429. била под јурисдикцијом Пећке патријаршије па све до 1864. када се оделила од Карловачке митрополије Српске православне цркве и формирала посебну митрополију**. Ово је урађено да се створи Румунска православна црква, јер као што „Румуни” нису имали царева, нису имали ни цркву.⁴⁷² Интересантно је да су Румуни стекли аутокефалност тек 1925. године, када ју је мајка црква, Српска православна црква, признала, а све после женидбе престолонаследника Александра Карађорђевића румунском принцемом Маријом.

Од XIII века на територији Влашке делује познати православни монах Пајсије Величковски,⁴⁷³ али долази и до велике промене културних утицаја (културне преоријентације). Уместо словенско-српског утицаја све више се примећује утицај Француске (масонерије), Аустро-Угарске и Ватикана (језуити).

ВЛАШКА ЛИБЕРАЛНО-МАСОНСКА РЕВОЛУЦИЈА И УСВАЈАЊЕ РУМУНСКОГ ИДЕНТИТЕТА 1848.

У политичком смислу овај француско-аустројски утицај довео је до **тзв. Влашке револуције 1848. године**, којом се као политичка снага пројављују локални либерали заогрнути у новоформирану идеологију румунског национализма. У каснијим догађањима ова (масонска) либерално-језуитско-унијатска класа, тзв. елита Румуније, постала је важан фактор у новоствореној држави Румунији у румунизацији словенског становништва.⁴⁷⁴

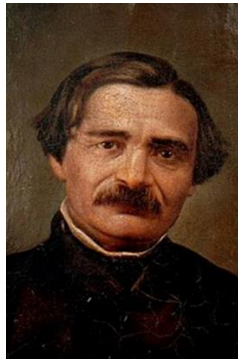
Један од главних идеолога новог румунског идентитета био је Јон Елиаде Радулеску (изворно презиме Радуловић), који је рођен у Трговишту⁴⁷⁵, у Кнежевини Влашкој 1802. године, а преминуо је у Букурешту, у Румунији.

⁴⁷² Јован Пејин, Предговор приређивача, у *Власи*, стр. 12.

⁴⁷³ Интересантно је да у науци, а посебно када је у питању стварање нових држава из геополитичких разлога, на пример, Италије, Румуније, Украјине, Албаније... **аутори говоре о људима рођеним у Средњем веку на територијама које су данас у саставу споменутих држава као да су и тада постојале. Тако за Пајсија говоре да је Украјинац, а тада нити је било Украјинаца, нити Украјине.** Разочаравајуће је да ово несметано пролази код рецензената и научника уопште.

⁴⁷⁴ Влашка револуција 1848, <https://history-maps.com/sr/story/History-of-Romania/event/Wallachian-Revolution-of-1848> (преузето 19. 6. 2024)

⁴⁷⁵ По самом називу града видимо да је корен речи словенског порекла, не румунског.

Јон Радулеску (Јован Радуловић)

СТВАРАЊЕ РУМУНСКОГ ЈЕЗИКА

Иако је запад успео да integriше Влашку и Молдавију и тако створи Румунију и Румуне, остала су нерешена бројна идентитетска питања, међу првима језик.

Почевши од језика на којем се од давнина славио Бог и то много пре настанка средњовековних војводства Влашке и Молдавије, словенско писмо и говор били су у званичној употреби у дворским канцеларијама свих државних формација које су претходиле формирању влашко-молдавског суверенитета у XIV веку. Од пада Србије под турски јарам, па све до краја XVIII века, трају масовне сеобе сербског живља према територији данашње Румуније (тачније Влашке) и Молдавије, посебно у Банат, Кришану и Ерделј. Прве штампане књиге у Влашкој настале су почетком XVI века, на словенском језику и на ћирилици, захваљујући труду монаха Макарија из Ободске штампарије Црнојевића. Словенски језик је био званични језик у овим земљама све до XVII века, док се ћирилица одржала као званично писмо до 1860. године. Црквенословенски је био језик православног богослужења у Румунији све до XIX века.⁴⁷⁶

Новостворени народ Румуни није имао румунски језик, него су говорили **словенским језиком**. Прегледом древних споменика културе и црквених књига

⁴⁷⁶ Властимир Труић, Кратки архаични словар Влашке и Молдавије у савременом румунском језику, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр. 307.; овим питањем бавио се и Јован Стерија Поповић, *Анатомија румунске политике*, стр. 321 – 349.

види се да се користио црквенословенски језик. Древно влашко писмо створено је у време кнеза Владислава, а говорио се словенски. Све што су државе радиле – преписка, грамате, жалбе, уговори, натписи на печатима и монетама влашких и молдавских кнежева били су написани ћирилицом и на црквенословенском језику.

Истина у Влашкој и Молдавији у језику и писмености осећали су се различити локални утицаји, српског језика ресавског дијалекта, средњобугарског и мађарског језика.

Требало је заборавити све ово и створити нови романски, тј. румунски језик. Да би се то урадило, почео је прогон словенских речи, што је и учињено.

Оцем румунског језика Румуни сматрају Елидеа Радулеска, академик и романописца, есејисте, уредника и политичара. Елиаде Радулеску се сматра једним од најистакнутијих поборника румунске културе током прве половине 19. века, а први пут је дошао до изражаја након сарадње са Ђорђем Лазаром и након подршке Лазаровим напорима да прекине образовање на грчком језику. Током наредних деценија, имао је главну улогу у обликовању модерног румунског језика, али је изазвао контроверзу када се залагао за масовно увођење италијанских неологизама у румунску лексику. Током „Влашке револуције” 1848. постао је масон, као и велики део његове генерације. Да би се створила Румунија, Радулеску је сматрао да се то може постићи само под страним надзором и вођством.

„Румуни” Влашке залагали су се да званични језик буде француски или грчки, а Елиаде је тражио стварање румунског језика, због чега је 1828. урадио румунску граматику на ћирилици са 27 слова. Затим је покренуо и питање избацивања словенизама из језика и увођење француских и (касније) латинских и италијанских речи као румунских.⁴⁷⁷

ШКОЛА АРДЕЉАНА (ТРАНСИЛВАНИЈСКА ШКОЛА) И РУМУНСКИ ИДЕНТИТЕТ

Идеал „Велике Румуније” произвео је потребу асимиловања становништва на припојеним територијама, тј. њихову румунизацију. Због тога је Румунија држава која је током свог постојања фактички асимилвала све оне који се нису осећали припадницима нове нације – Румунима! Пракса румунизације није овим

⁴⁷⁷ Види: Зоран Милошевич, Румыния и разделение южных и восточных славян, *Исторические связи России и Себши*, Институт политических исследований, Общественная организация „Славяносербия”, Белград, 2019. – стр. 262–290.

окончана.⁴⁷⁸ Напротив, пренета је на неке мање заједнице у суседству за које румунски шовинисти тврде да су Румуни који су изгубили свој идентитет, те је сада потребан повратак у румунску заједницу.⁴⁷⁹

Трагање за истином када је у питању румунски пројекат доводи нас до изузетно значајног рада који објашњава како су Западна Европа и Ватикан створили Румуне и Румунију. Наиме, први корак је била **црквена унија**⁴⁸⁰ у Трансилванији (Ердељу), а потом школовање деце унијата у Бечу и Паризу у римокатоличким образовним институцијама где су стекли нови идентитет, а по повратку основали Трансилванијску школу или Школу Ардељана која се бавила ширењем румунског идентитета у Влашкој.

„Глобални 'унијатски пројекат', који је распламсан почетком XVI века у пограничним зонама православља и римокатоличанства, посебно у областима Централне и Источне Европе, инициран је од стране Рима. Први циљ је био потпуно црквено потчињавање православних народа, а други – промена њиховог цивилизацијског кода, да би се створили услови за њихову постепену асимилацију у будућности. Конкретни начин спровођења и даљих реализација црквених унија одражавао је како интересе римских папа и више римокатоличке јерархије, тако и интересе политичких елита тих држава, у чијем саставу су се налазили православни народи, чиме су постали објекат етно-конфесионалног инжењеринга Ватикана и римокатоличких држава.”⁴⁸¹

Даље Шевченко наводи: „Продужавање глобалног 'унијатског пројекта' у Централној Европи, тачније ка југу од Карпата, на крају XVII века значило је да су следећи на реду православци из Трансилваније, што се и догодило 1698.

⁴⁷⁸ Види: Зоран Милошевић, Црквена унија у ердељском (трансилванијском) Београду 1700. године и изградња румунске државе и народа, у зборнику: *Православље и идентитет православних народа*, Институт за политичке студије, Београд, 2019. – стр. 227–254.

⁴⁷⁹ Види: Зоран Милошевић, Извори румунске политике, у зборнику *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017, стр. 14 -15.

⁴⁸⁰ О унији и шта је она видети: *Унија*: политика Римокатоличке цркве према православним Словенима, друго, допуњено издање, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2015. и *Рим не мирује*: о старим и новим покушајима Римокатоличке цркве да потчини православне, приредили Момир Васиљевић и Зоран Милошевић, Бели анђеос, Шабац, 2003.; Зоран Милошевић, Унија и православне славјане, Трибуна русској мисли, № 16, 2005, стр. 287 – 292.

⁴⁸¹ Кирил Шевченко, Од искре језуита до „румунске бакље”, Трансилванијска школа Ардељана као катализатор „румунског пројекта”, у зборнику: *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018, стр. 77.

године, а унија је и потврђена од стране Синода локалних епископа у септембру 1700. године. Значајно за унијаћење Трансилваније је то што се организовала одмах после њеног освајања од Хабзбурга и прикључења Аустријској империји 1687. године. Са учвршћивањем унијатске цркве у Трансилванији локални православни Власи постали су објекат активног етноконфесионалног инжењеринга, од стране власти и Римокатоличке цркве. Као и у Западној Русији, учвршћивање уније у Трансилванији поклопило се са масовним доласком језуита, који су одмах почели енергичну борбу са локалним православљем, које се традиционално налазило под јурисдикцијом Српске православне цркве”.⁴⁸²

Мора се признати, да се читав пројекат румунизације Срба и Словена у Влашкој, Молдавији и другде одвијао у оквиру унијатске цркве и под колосалним интелектуалним утицајем језуита, који су у Трансилванији током XVIII века постепено формирали утицајни национално-културни покрет, који је добио име „Трансилванијска” или „Школа Ардељана”.

Треба рећи да је посебно важна чињеница та, што су главни представници Школе Ардељана образовани непосредно у језуитским школама на територији аустријске Трансилваније или на универзитетима Рима и Беча. Притом, припадници Школе Ардељана били су кадрови из реда унијатског свештенства. Симбол реченог јесте оснивач румунске историографије Георгиј Синкај, чији су радови о епохи античке Дакије до 1804. године били веома популарни међу образованим круговима Трансилваније, Влашке и Молдавије у XIX веку.⁴⁸³

Представници Ардељанске школе су посебно питање посветили пореклу романојезичког становништва Трансилваније и Влашке, стварајући мишљење да се ради о Власима који су директни потомци римских колониста који су дошли у Дакију одмах после њеног освајања од стране римског императора Трајана почетком II века наше ере. Тако су измислили читаву историју новог народа, чије име у преводу и открива лаж. Реч „Румун” значи „римски војник”, а војник је занимање, а не националност. Фабриковање историје и порекла Румуна рађено је по грчком обрасцу. Наиме, „савремени Грци своје корене тражили су у древној Грчкој, онда су савремени Румуни као место свог порекла именовали Римску империју”. Према мишљењу низа ауторитетних научника, степен чистоће латинског порекла романојезичког становништва Трансилваније, Влашке и Молдавије се притом јавно и намерно преувеличавао, да би се нагласила

⁴⁸² Исто, стр. 80.

⁴⁸³ Исто.

припадност Румуна западноевропској цивилизацији,⁴⁸⁴ чија је мисија да донесу цивилизацију заосталим Словенима.

Међутим, „научне истине” представника Школе Ардељана се нису формирале одмах. Било је потребно време да се та нова идеологија уобличи. На пример, супротно од концепције да становници Трансилваније, Влашке и Молдавије воде порекло искључиво од припадника Римске империје почетком XIX века у Дунавским кнежевинама била је јака, као и традиција која је наглашавала важну улогу аутохтоних дакијских племена у формирању идентитета становништва Влашке и Молдавије. Ово гледиште је заступао црквени историчар Н. Рјамничану. Ипак, силом различитих узрока, а пре свега снаге велике подршке од стране Римокатоличке цркве и влада западних држава, издоминирала је латинска концепција представника Школе Ардељана.

Језуитска концепција Румуније и Румуна се определила за систематску и доследну борбу представника Школе Ардељана против великог словенског наслеђа у традиционалној култури локалних Влаха. Посебно је објекат прогона и дискриминације постао црквенословенски језик, имена и презимена људи, народна ношња итд. Језик им је сметао, јер се традиционално користио од стране локалних православаца и цркве и подсећао вернике ко су и шта су. За разлику од православне цркве у Влашкој и Молдавији, која је користила црквенословенски језик све до 1863. године, трансилванијска унијатска црква је од самог почетка користила као свој званични језик локални романски дијалекат. Круна ове праксе је остварена 1761. године, када је епископ П. Арон, патријарх унијатске цркве у Трансилванији, превео Библију на језик локалног романизованог становништва.

Тежња да се наметну латинска начела и потисне словенско културно наслеђе манифестовани су у формирајућој књижевној норми прогона многобројних словенизама, наметањем неологизама преузетих из француског и италијанског језика, а такође и у убрзаном наметању латинице за ново румунско писмо. Прелазак на латиницу, створену по француском и италијанском обрасцу, значио је замену традиционалног средњовековног ћириличног писма које је доминирало у Влашкој и Молдавији у средњем веку.⁴⁸⁵ Пошто је латиница била симбол латинског идентитета, а нови народ Румуни је проглашен Романима, требало је по сваку цену избацити ћирилицу као симбол словенског идентитета.

И на овом пољу истакли су се унијати из Школе Ардељана. О томе Шевченко пише: „Управо су припадници Школе Ардељана активно

⁴⁸⁴ Исто, стр. 81.

⁴⁸⁵ Исто, стр. 82.

осмишљавали и пропагирани појмове као што су 'Румун' и 'румунски језик', те постали носиоци 'општерумунске националне идеје' и, у суштини, наметали су нови систем вредности и идентитета романизованом становништву Трансилваније, Влашке и Молдавије, које, у то време, себе није сматрало Румунима. Године 1820. са почетком процеса националног препорода у Дунавским кнежевинама управо су васпитаници Школе Ардељана из тадашње Аустријске империје имали улогу енергичних културтрегера, ширећи своју идеологију међу становништвом Влашке и Молдавије. Према речима познатог историчара В. Гросула, 'фактор који је утицао на зближавање кнежевина јесте делатност и у Молдавији и у Влашкој дошљака из Трансилваније, који су били следбеници идеологије Школе Ардељана. Представници романизованог становништва Аустријске империје претрпевши језуитски утицај су у већинској мери почели себе да сматрају Румунима и међу њима се родила идеја о јединственој румунској нацији'⁴⁸⁶

Водеће улоге у процесу уједињавања Дунавских кнежевина после пораза Русије у Кримском рату 1853-1856. почели су играти дипломци западноевропских универзитета и припадници Трансилванске школе, одређујући даљи смер идејно-политичке еволуције „румунског” друштва. Нови 'румунски' нараштај био је невероватна симбиоза језуитизма и масонства (окултизма).

Притом се тежње елите и народа често нису поклапале. Како је то добро приметио један добро информисани руски савременик о стварности у Дунавским кнежевинама који је описивао тадашња збивања: „Куза је био слепи подржавалац Наполеона, завео је овде у свим сегментима француски поредак, док је збуњеној маси говорио било шта, јер се осећало да народ уопште не жели уједињење кнежевстава..., народ није имао помисли о окупљању земаља румунских...” Бројни истраживачи оправдано указују на колосалну улогу француских масона у избору кандидата Париза А. Кузе за господара, истовремено и Влашке и Молдавије, после чега процес уједињења Дунавских кнежевина постаје неповратан, при чему је део Молдавије био фактички „прогутан” од стране Влашке.

ЗАКЉУЧАК

Ако сагледамо историјске и друге чињенице јасно је да је држава Влашке постојала преко пет векова као српско-словенска држава, а да је румунском интеграционом идејом не само поништена државност, него и српско-словенски

⁴⁸⁶ Исто, стр. 83.

идентитет. Сведочанство да је држава Влашка била српско-словенска налазимо не само у језику, култури, именима и презименима њених становника, него и у црквеној припадности и главним ствараоцима влашке духовности, истина која је делимично преживела, али као „румунска”.

Западна геополитика и практична политика је увидела руску тежњу да се споји са балканским Словенима, што је требало спречити по сваку цену. Овде, наравно, треба рећи да је, иако је по Србе и Словене уништавање државности и идентитета Влашке и Влаха стратешки пораз, за запад је ово колосална победа, која треба да се проучава, јер је методологија уништења Влашке поновљена и после стварања Румуније (у стварању Албаније, Македоније, па у Хрватској, Босни и Херцеговини и Црниј Гори). Негде са потпуним, а негде са делимичним успехом.

Да подсетимо да су се повољне околности за стварање Румуније и Румуна створиле после Кримског рата (1853–1856), из кога је ондашња Западна Европа, заједно са Османском империјом изашла као победник.⁴⁸⁷ Победници су извели незаконито стварање Румуније од Влашке и дела Молдавије, уз етноцид становништва⁴⁸⁸. Геополитички циљ је био да се раздвоје „мали од великих Словена”⁴⁸⁹ и да нови народ Румуна буде вештачки латински бедем против Русије и словенског Балкана (као што се и види на илустрацији доле).⁴⁹⁰

Тако је прекинут вековни пут комуникације Руса и Срба, јер су Срби преко Влашке и Молдавије одлазили пут Свете Русије и обрнуто. На тај прекид подсећа и непревазиђено дело Милоша Црњанског – „Сеобе”.

⁴⁸⁷ Интересантно је да су главни пропагандисти Запада у Кримском рату били Маркс и Енгелс. Види: Зоран Милошевић, Маркс и Енгелс о Словенима, *Национални интерес*, бр. 3, 2019, стр. 215 – 229.

⁴⁸⁸ Види: Сања Шуљагић, Поништавање националних идентитета на Балканском полуострву у деветнаестом веку са посебним освртом на Румунију, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, стр. 28 – 67.

⁴⁸⁹ Зоран Милошевич, Геополитическое значение Румынии, <https://regnum.ru/article/2699603> (Преузето 25. 7. 2024)

⁴⁹⁰ Опширније Зоран Милошевић, Геополитички смисао Румуније – Велика Румунија и Словени, „Милош Милојевић”, Црна Бара, 2021.

Додајмо, да је у овом пројекту стварања Румуније и Румуна учествовало мноштво субјеката, а поред језуита и других, неоспорна је заслуга за стварање Румуније, између осталих, и **Луја Наполеона Севере**,⁴⁹¹ угледног масона, који је, према речима генерала Спиридоновича био Ротшилд по крви,⁴⁹² што отвара питање улоге Хазара⁴⁹³ у овом антисловенском пројекту.

Стварањем Румуније и Румуна утро је пут антируске и антисловенске Румуније и румунске државности који траје и данас. Посебно је интересантно, што је то држава која се непрестано шири и која има аспирације на нове територије, које је претходно прогласила „румунским”.

⁴⁹¹ Анђело Тамбора, *Кавур и Балкан*, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. 166 – 212.

⁴⁹² Срђан Новаковић, *Црквено – народна историја Срба, Руса и Влаха*, књ. Прва, Повест од искона па до убиства кнеза Михаила, Историјски архив Крушевац, Крушевац, 2019, стр. 280.

⁴⁹³ Види: Зоран Милошевић, *Русија, Украјина И Нова Хазарија: геополитички аспект*, *Политичка ревија*, бр. 1, 2019, стр. 97 – 127.

*Слика: Антонио Сисера, Камило Бенцо ди Кавур. XIX век.
Премијер Краљевства Сардиније и један од реализатора идеје раздвајања
Источних и Јужних Словена*

Подсетили би да је Румунија већ манифестовала наведене тежње, за сада активно према Молдавији и Србији, а пасивно према целом Балкану и Украјини. Да подсетимо да је Румунски парламент **8. маја 2013. године**, већински усвојио „законодавни амандман”, проглашавајући „Румунима” све романске народе и етничке групе које живе у земљама Балкана. Како преноси румунско издање *Romanian Global News*-а, одлука је подржана од стране свих парламентарних фракција, без обзира на негативне коментаре о нацрту закона Министарства иностраних послова Румуније.

У складу са усвојеним амандманом, свим представницима балканско-романских народа који живе у државама балканског полуострва: Арумунима, (Арманима, Куцовласима, Власима, Цинцарима), Истрорумунима (истр. Власима, Руманима, Румарима, Ћирибирцима, Ћићима), Мегленорумунима, Молдавцима, Власима и другима, Букурешт, дакле, и „званично”, објављује ову одлуку „Румунима посвуда” („români de pretutindeni”), без обзира на имена или називе које тренутно носе, односно, које су сами себи наденули. У „Румуне посвуда” и „званично” су убројани такође и „Бесарабијци”, „Буковинци”, „Марамурешани”, који заправо егзистирају у: Молдавији, Одеси, Чернивци и Транскарпатским регионима Украјине.

Другим речима, како то говори и карта испод, на Балкану (али и изван Балкана, на значајном делу територије данашње Украјине) нема

других народа до (различитих) Румуна (који су, наводно, насилно асимиловани у друге народе).

Према румунским „научницима” на Балкану нема других народа, осим Румуна. Данашњи Срби, Грци, Бугари итд. су пословењени Румуни који треба да се врате својим коренима.

ЛИТЕРАТУРА

Барбулеску, Илије: *Румуни према Србима и Бугарима нарочито с погледом на питање македонских Румуна*, Београд, 1908.

Бајић, Јово: Бугарски национални покрет и Срби(ја) у деветнаестом веку, у зборнику: *Српско-бугарски односи – питања сарадње и перспектива*, приредио Зоран Милошевић, Институт за политиче студије, Београд, 2024.

Бранковић, Ђорђе: *Хроника Словена Илирика, Горње Мезије и Доње Мезије*, Прометеј, Нови Сад, 1994.

Бесаровић, Коља: Да се Власи не досете, Печат, бр. 547 <https://www.pecat.co.rs/2018/11/da-se-vlasi-ne-dosete/>

Валватор, Јанез Вајкард: *Слава војводине Крањске*, Талија, Ниш, 2024.

Влашка револуција 1848, <https://history-maps.com/sr/story/History-of-Romania/event/Wallachian-Revolution-of-1848> (преузето 19. 6. 2024)

Грујић, Радослав: *Апологија српскога народа у Хрватској и Славонији*, Просвета/Баштина, Београд, 1989.

Гергелюк, Николај Михайлович: Православная церковь Валахии: от славянской колыбели к великой румынии, Гуманитарные науки, No 7-8, 2013.

Живанчевић, Илија М.: Срби и Румуни, *Гласник Југословенског професорског друштва*, септембар 1937, књ. XVIII, 1.

Јанковић, Марија: *Епископије и митрополије Српске цркве у средњем веку*, Историјски институт – Народна књига, Београд, 1985.

Какие народы устояли перед Османской империей?, <https://dzen.ru/a/ZkG3Qp9PdTq3x3xx> (преузето 15. 6. 2024)

Кршић, Дарио: Улога хрватских митологема у генерисању србофобије: Хрватска као „предзиће хришћанства” и Срби као „Власи”, *Политичка ревија*, бр. 1, 2021.

Katancsich, Math. Petro Pannonio. 1798. De Istro eiusque adcolis commentatio: in qua autochtones Illyrii ex genere Thracio advenae item apud Illyrios a primis Rerumpublicarum temporibus ad nostram usque aetatem praesertim quod originem linguam et literaturam eorumdem spectat deducuntur. Budaе: Typis regiae Universitatis Pestinensis. 1798.

Милошевич, Зоран: Унија и православне славјане, *Трибуна руској мисли*, No 16, 2005.

Милошевић, Зоран: Извори румунске политике, у зборнику *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017.

Милошевич, Зоран: Румынизм, Молдавия и Сербия, *Румынский экспансионизм вчера и сегодня*, Материалы Международной научно-практической конференции „100-летие аннексии Бессарабии Румынией”. – Тирасполь : Институт социально-политических исследований и регионального развития, 2018.

Милошевич, Зоран: Румыния и разделение южных и восточных славян, *Исторические связи России и Сеши*, Институт политических исследований, Обществена организација „Славносербия”, Белград, 2019.

Милошевић, Зоран: Црквена унија у ердельском (трансилванијском) Београду 1700. године и изградња румунске државе и народа, у зборнику: *Православље и идентитет православних народа*, Институт за политичке студије, Београд, 2019.

Милошевић, Зоран: Маркс и Енгелс о Словенима, *Национални интерес*, бр. 3, 2019.

Милошевић, Зоран: Русија, Украјина и Нова Хазарија: геополитички аспект, *Политичка ревија*, бр. 1, 2019.

Милошевич, Зоран: Геополитическое значение Румынии, <https://regnum.ru/article/2699603> (Преузето 25. 7. 2024)

Милошевић, Зоран: *Геополитички смисао Румуније* – Велика Румунија и Словени, „Милош Милојевић”, Црна Бара, 2021.

Новаковић, Срђан: *Црквено – народна историја Срба, Руса и Влаха*, књ. Прва, Повест од искона па до убиства кнеза Михаила, Историјски архив Крушевац, Крушевац, 2019.

"Ne dajte da 'vlah' vlada Srebrenicom"?! <https://www.rtvbn.com/3818975/kavazovic-vrijedjao-srbe-u-svajcarskoj-ne-dajte-da-vlah-vlada-srebrenicom> (24. 05. 2016).

Pašić, Ibrahim: Bosanski Srbi su poreklom Vlasi, jezik su uzeli od "dobrih Bošnjana", Ibrahim Pašić: Bosanski Srbi su poreklom Vlasi, jezik su uzeli od "dobrih Bošnjana" (преузето 22. 07. 2024.)

Петровић, Илија: Ко су Власи а ко су Румуни, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017.

Перић, Миодраг Д. : Геополитичке тежње Румуније ка североисточној Србији и национални идентитет Влаха од краја седамдесетих година 19. века до данас, *Политичка ревија*, бр. 2, 2021.

Поповић, Јустин: „Житија светих 26. децембар”. svetosavlje.org. Архивирано из оригинала на датум 09. 11. 2013. Приступљено 8. 11. 2013.

Пејин, Јован: Предговор приређивача, у *Власи*, Елаборат ОЗН-е 1948-1949. године, приредили Јован Пејин и Милорад Средојевић, Хришћанска мисао, Београд, 2012.

Радонић, Јован: *Римска курија и јужнословенске земље од XVI до XIX века*, *Satena mundi*, Београд, 2018.

Рим не мирује: о старим и новим покушајима Римокатоличке цркве да потчини православне, приредили Момир Васиљевић и Зоран Милошевић, Бели анђео, Шабац, 2003.

Стојадиновић, Миша/ Траиловић, Драган: Власи као етничка група у Србији, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017.

Скок, Петар: Румунске паралеле зидању Скадра, *Гласник скопског ученог друштва*, Скопље, 1929.

Смиљанић-Брадина, Томо: *Путем Светог Саве*, Црква и живот, Скопље, 1924.

Тамбора, Анђело: *Кавур и Балкан*, Завод за уџбенике, Београд, 2007.

Труић, Властимир: Кратки архаични словар Влашке и Молдавије у савременом румунском језику, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, Центар академске речи, Шабац, 2017.

Унија: политика Римокатоличке цркве према православним Словенима, друго, допуњено издање, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2015.

Филарет, архиепископ Черноговски, Святые юужныхъ нславянь. Черниговъ, 1865.

Хоенцолерн, <https://sr.wikipedia.org/sr-ec/%D0%A5%D0%BE%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%BD>

Šišić, Ferdo. 1908. *Hrvatska povijest. Drugi dio: od godine 1526. do godine 1790*. Zagreb: Matica hrvatska.

Šišić, Ferdo. 1944. *Poviest Hrvata za kraljeva iz doma Arpadovića: 1102-1301*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.

Шевченко, Кирил: Од искре језуита до «румунске бакље», Трансилванијска школа Ардѣлана као катализатор «румунског пројекта», у зборнику: *Румунија и румунизација Срба*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2018.

Шуљагић, Сања: Поништавање националних идентитета на Балканском полуострву у деветнаестом веку са посебним освртом на Румунију, у зборнику: *Анатомија румунске политике*, приредио Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2017.

Зоран Милошевич

Институт политических истрадованиј
Белград

УТЕРЯННАЯ ГОСУДАРСТВЕННОСТЬ ВАЛАХИИ И ИДЕОЛОГИЯ РУМЫНСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Аннотација

Княжество Валахия – государство, существовавшее (примерно) с 1330 по 1895 год (т.е. около 565 лет). После окончания Крымской войны в 1856 году оно было объединено с частью Молдавии (Княжества) и по этому поводу было преобразовано в новое государство – Румынию. Таким образом, интеграция означала для Княжества Валахия буквальное исчезновение как государственного

субјекта. Народ асимилируется румынами (в переводе — римскими солдатами), а вlahи сегодня встречаются только в Сербии, где они имеют статус этнической общности.

Таким образом, мы видим, что интеграция Румынии привела к важной геополитической трансформации этой части Балкан и Европы. Однако на этом интеграционные проекты Румынии не закончились. Идеология румынизма предусматривает интеграцию в состав государства Румыния и нынешней Республики Молдова, части Украины, а также нескольких стран Балканского полуострова.

Ключевые слова: Вlahи, славяне, Княжество Валахия, ассимиляция, международная интеграция, Румыния, румынизм, геополитика, социальные технологии, Дакия.

Zoran Milošević

Institute for Political Studies
Belgrade

THE LOST STATESHIP OF WALLACHIA AND THE IDEOLOGY OF ROMANIAN INTEGRATION

Summary

The Principality of Wallachia is a state that existed (approximately) from 1330 to 1895 (ie about 565 years). After the Crimean War ended in 1856, it was integrated with part of Moldavia (Principality) and on that occasion was transformed into a new state – Romania. In this way, the integration meant for the Principality of Wallachia its literal disappearance as a state subject. The people are assimilated into Romanians (in translation –

Roman soldiers), and Vlachs today are found only in Serbia, where they have the status of an ethnic community.

Therefore, we see the Romanian integrations led to an important geopolitical transformation of this part of the Balkans and Europe. However, Romania's integration projects did not end here. The ideology of Romanianism envisages integration into the state of Romania and the current Republic of Moldova, parts of Ukraine, but also several countries from the Balkan Peninsula.

Key words: Vlachs, Slavs, Principality of Wallachia, assimilation, international integration, Romania, Romanianism, geopolitics, social technologies, Dacia.